

✠ POČUHAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKÍCH SERBOŮ

12. číslo

Budyšin, december 1971

Lětnik 21

Ja čakam na Knjeza.
Moja duša wočakuje;
a ja spuščam so na jeho slovo.
Počakaj, Israelo, na Knjeza; pretože pola Knjeza
je hnada a wjele wumóženja. (z psalmow)

Zaso steji před nami hodowny swjedzeń. Jako džěci bychmy so na njón wjeselili a prajili: Bohu budź dzak! My dorosćeni tutón swjedzeń bohužel hustodosć džěcom přewostajamy a sej wšu prócu dawamy, zo by wón tak bajkojty, tak bohaty a nasyceny a tradicionalny był, kaž jenož možno. Wšo, štož tomu njewotpowěduje, je „njerjane“ a zatamanja hódne.

Fararjej so hišće wodawa, hdyž w předowanju wo tym porěči, zo to ani „čicha“ ani „swjata“ nóc njebě, hdyž so Chrystus narodži. Hdyž pak jeho předowanje njeje počne hodownych začuwanjow — kaž so to słuša —, je jasne, zo njewě, što so wot hodowneho předowanja a hodowneho swjedženja wočakuje.

Stary a Nowy Zakoň wopisujetej při tym naše žiwjenje w zwisku z Bohom jako žiwjenje we wočakowanju. Pola psalmista je to styskne, pola japoštoła Pawoła tróštně čakanje.

Wočakowanje rěka: Njeměc a měc w samsnym času. Možno, zo je nam runje tohodla hodowny swjedzeń tajka kwakla, dokelž je naše wočakowanje tak dospolnje njehodowne. Štó hišće čaka na Knjeza Chrystusa? Štó wočakuje něšto wot Chrystusa a wot sebje samoho, štož by stało w zwisku z Božim narodom?

To wšak je tež čezka wěc: W swojej wěrje do Boha smy zloženi

na njeměće,
na njewědženje,
na njewidženje.

Wěra, kiž tole pozabudže, staja na město Boha samowudžěłany wobraz přiboha, a njech je tale wěra hišće tak aktiwna abo po swojim měnjenju pobožna. Znaty teolog Pawoł Tillich měni, zo nima nič druhe tajki wliw na naše žiwjenje kaž tutón samowudžěłany wobraz wo Boze.

Nicwěrnó, my wěmy něšto wo sprawnosći a wěrnosći we wěcach tutoho swěta a štož nastupa našu wěru do

My smy zbožni, ale w nadźiji.
Nadźija, kotruž widžimy, njeje nadźija.
Kak móžeš so toho nadžeć, štož widžiš?
Hdyž pak so toho nadžijamy, štož njewidžimy,
čakamy ze sčerpliwosću. (z lista na Romskich)

Boha. Začuwaja naši lubi, zo čakamy a wočakuje my? Zawjedžamy so sami a druhich kóžde lěto znowa? Swjećimy hody daloko, daloko zdaleni wot Boha?

Wono njeje lochko, w stajnym čakanju na Boha žiwy byc. Snano pak je runje to tak wjele napřečiwnjenja přinjesło, zo křescenje tajnje abo zjawnje tak wustupowachu, kaž bychy Boha hižo měli a njetřebali wjace na njeho čakać. Tale mysl pak bě za profetow a japoštołow tak nimoměry wažna.

Je pak to naša wina, zo młodžina hody jako cirkus wobhlada a ani dom njepřinđže na tutón swjedzeń swójby? — Tući młodži najskeje lute zwonkownosće a njewažne maličkosće widza a su při tym počni pytanja a njeměrného čakanja a so žedža za žiwjenjom.

Profeća a japoštołjo mějachy počnomóc, tajkim pytanym a čakacym wažne slovo prajić, přetož kóždy začuwaše a widžeše, zo běchu tež woni sami čakacy čłowješko, zo běchu jich slowa a skutki chutne, wěrne a sprawne. Bóh jim njebě wěc abo wobsedženstwo, tež nic objekt zaslužby abo propagandy.

Hody su swjedzeń Božeho wulkeho potajnstwa — nic swjedzeń jenož za džěci.

Čakać!

Štóž woprawdže čaka, je blisko tomu, na kotrehož čaka. My smy sylniši, hdyž čakamy, hač hdyž měnimy, zo wšo spóznaće wobsedžimy.

Čakanje je našeho časa wosud.

Wšón čas čaka na spočatk wěcnosće.

Čas běži dale. Čas w swětowych stawiznach. Čas twóhogo žiwjenja. Wšón čas běži wěcnosći napřečo.

To našim wnučkam, džěcom, susodam, kolegam pokazac, budže naš hodowny dar na blido našeho časa a swěta — hódny, přinjesemy-li jón prawje, tež česćeny a lubowany a tež wužitny. P. W.

Šeste wokno w jědnatym poschodže

Krótko po počnocy klinkaše zwóněk při durjach do mojeho bydlenja. To běše knježna Eleanor Lyman, kotraž bydleše ze swojimaj sotromaj na samsnym poschodže. Knježna Eleanor běše šćenjatko — wósomašěsćdzěsat lět jej běše.

„Wodajće, zo takle pozdže mylu“, wona džeše. „Smy widželi swěcu we Wašej džěłanskej jstwe. Mojej sotře so trochu bojitej. Je tola tak wjele slyšec wo nadpadach a zadobywanjach. Před našim domom steji muž. Wón tam steji hižo přez tři hodžiny...“

Džěch k woknu a hladach na New-Yorkske dróhi. Sněh so zyboleše w błukim swětle latarnjow a běše mōdroběty. Naša dróha běše wuprózdžena — jako by wšitko wotemrěte było, jenož jedyn muž tam steješe před našimi čěžnymi durjami a so njehibaše. „Ja chcu so wobhonić“, rjeknych knježnje Lyman, woblecach so plašć a džěch dele.

„Dobry wječor“, takle jeho postrowich. A widžach, zo je w uniformje. „Wodajće, zo Was mylu. Tři stare knjenje w našej čěži praja, zo tu hižo tři hodžiny stejiće. Wone su tro-

K wobrazej na stronje 1:

Kurt Schuster, „Připowědanje pastyrjam“ z přecelnej dowolnosću Wartburg Verlag

chu nerwozne. A su mje prosyli, zo bych so wobhonił...“

Muž so pomału wobroći a na mnje hladaše. Dyrkotaše ze zymu. „Starajće so wo swoje naležnosće“, šepťny wón mi z mōdrej huby.

Ja so posmėwkných. „Wy tola wěsće, kak strachōiwe stare knjenje su. Jelizo na někoho čakaće, počje tola horje do mojeho bydlenja. Tam je znajmjeńša čoplo, a z mojeho wokna móžeće přez cyłu dróhu hladać.“ Wón na mnje pohladny. Jeho woči běštej čmowej a wōtrej.

„Mōžu z wasich woknow Mount-Sinai-chorownju widžeć?“ so wón prašeše.

„Wězo.“

„Derje“, wón rjekny, „ja přińdu sobu.“

Hromadže džěchmōj do mojeho bydlenja. Poskićich jemu jedyn whisky a potom hišće jedyn. Wón sydny so k woknu, a pōněčim bu zrěčniwiši. Po chwilce rjekny: „Ja sym Bill Plumber.“

Cyłu chwilu njemōžach nič wotmōwić. Někto wědzach, što wón je. Před džesać lětami rěkaše wón hišće Wilhelm Schlosser, jako běše ze swojej dwulětnej holěku z Němskeje připučanje. (Mać džěsća běše při awtowym njezbožu wo žiwjenje přišla.) Jako bě wōjna přeciwo Japanskej wudyriła, bě so wón — někto ameriski stačan z mjenom Bill Plumber — dobrowōlnje do wōjska při-

zjewił. Wjace krōć běše wón zmužitōsć a mudrosć dopokazał. Potom bě wón nadobo z wōjska čeknył.

Wjele njedžel jeho pytanju. Někotre na sensacije wōtre nowiny w nim pisachu a mēnjachu, zo je někto dopokazane, kak njespušćomni su němscy připučowarjo.

Wón sedžeše při woknu a wudžěraše na wobswětlene wokna chorownje. Njemōžach rěćec.

„Ja wšak wēm, što sej někto myslicě“, započa wón nadobo rěćec, na mnje njehladajcy. „Wy wo tym rozmyslujec, hač njedyrbicē wojskeru policiju zawołać. Zmėrųjće so. Snano budže džensa w nocy ze mnu kōnc. Snano tež nic. Wone na tym zaleži, hač swěca w šěstym woknje wot lėwego boka w jědnatym poschodže hasnje abo nic...“

Ličach poschody a potom wokna. Před šěstym woknom swěćeše lampa.

„W tutej stwě leži Libby“, wón dale rěćeše. „Libby je moja holca. Jeje mozowa blōna je zahorjena (Hirnhautentzündung). Wona je dwanaće lět. Jako su ju do chorownje přinjesli, dyrbješe naš transport runje město San Diego wopuščić, wrōćo do Pacifika. Prošach wo dowol, ale njejsu mi jón dali. Tuž sym čeknył. Wojskeru policija čaka na mnje w jědnatym poschodže chorownje. Sym sej adresu nōcneje sotry wobstarał, kotraž moju holcu wothlada, a sym ju wopytał. Tak

dolho hač derje dže, chce wona lampu při woku stejo wostajić. Hižo šesć dnjow steju kóžu noc něhdze na dróhach blisko chorownje a so modlu, zo by so lampa swěćila. — Tak, nětko wšitko wěsće. Nětko móžeće wojskersku policiju zawołać, jeli-žo chceće...“

Stanych, džěch k pisanskemu blidu a pytach čislo w telefoniskej knize. Wzach sluchatko a wolach čislo.

„Jědnaty poschod“, rjeknych do aparata, a jako so nócna sotra přizjewi, rjeknych swoje mjeno a so prašach, kak so Libby dže. Bill Plumber běše so wot wokna wotsalił a steješe nětko pódla mje. Běše jara blědy. „Jej so trochu lěpje dže“, rjekny nócna sotra. „A...“ wona so dlizeše. „Ja tu rěču za Libbyjoweho nana“, jej wotmołwich.

„To sej tola myslach. Prajće jemu, zo je zymica přeni raz trochu popušćila. Wona by jeho nětko zawěsće hižo spóznała. To wšak by za nju zawěsće jara derje było, hdy by won ju nětko wopytać móhl. Jenož...“

„Wojskerska policija, je ta hišće tam?“

„Haj.“

Ja so podžakowach, powěsych sluchatko zaso na telefon a rozprajach, što je sotra prajila. Wón wza swój plašć a wobleče so jón. „Wokomik, počnu z Wami.“

Jako stejachmój w předchěži chorownje, dzeržach jeho wróco. „Čakajće tu džesać mjeńša“, jemu rjeknych. Jědžech do jědnateho poschoda. Před jednymi durjemi wuhladach

dweju w uniformje. Wonaj stanyštaj, na mnje hladaštaj a džěštaj wróco. Nócna sotra přińdže.

„Ja sym tón muž, kotryž je Was prjedy zawołał.“

Wona pohladny ruče na tamneju wojskerskeju policistow a potom na mnje.

„Je wón...?“ wona džeše, ja pak ju přetorhnych. „Haj“, rjeknych. Potom wobročich so na policistow. „Ja chcu z wamaj wokomik rěćć...“ Sotra džeše do chorobnej stwy, a běch z policistomaj sam.

„Wo čo dže?“ so jedyn z njeju prašeše.

*

Jako Bill Plumber džesać mjeńšin pozdžišo z jědneho stoła wulěze, wjedžeše jeho nócna sotra do jstwy, hdžež jeho džowka ležeše. Štwórc hodžiny pozdžišo wotewrěch pomału durje do chorobnej stwy, a wojskerskej policistaj a ja pohladachmy do jstwy. Bill sedžeše na ložu a dzeržeše ruče swojeje holčki. Džěco so trochu posměwknj, jeje něžne, suche wobličo so blyšćeše. „Ja sym wjesola, nanko, zo sy skónčnje přišoł“, wona šepťaje. Pomału durje zaso zawrěch. Wojakaj a ja stejachmy na koridorje.

„Waše čestne słowo?“ prašeše so jedyn z njeju.

„Moje čestne słowo“, rjeknych, a „Billowe tež...“ —

Přichodne pjec dnjow spaše Bill Plumber w mojim ložu, a nocy přežiwi wón ze swojim džěsćom — do niž njebě strach skónčnje nimo. Ze

switanjom šesteho dnja džěchmój do čakarnje jědnateho poschoda w tamnej chorowni. Wojskerskej policistaj stanyštaj. „Tu smój, zo bychmój naju čestne słowo dopjelnihoj“, rjeknych. „To je Bill Plumber.“

Bill potřasa woběmaj wutrobnje ruku, bjez kóždeho słowa. Potom jedyn z wojakow zakašlowa. „William Plumber“, rjekny wón njelepje, „Wy stejiće pod arestom...“

*

Kaž je powšitkownje znate, bu Bill Plumber na dvě lěce do jastwa tyknjeny, a po šesć njedželach bu wón po prikazu prezidenta Roosevelta wobhnadzeny. Prjedy hač so nawróci na kupy Pacifiskeho oceana, dósta wón dvě njedželi dowola do domizny. Hromadže džěchmój do chorownje, zo bychmój Libby sobu domoj wzałoj. Wulke blido w chorobnej jstwe běše počne kwětkow, hrajkow a chlósćenkw.

„Wotkel su wšitke tele wěcy?“ prašeše so Bill jara spodziwany.

Holčka rejowaše wokoło swojeho nana. „To staj mi Mike a Ned wobradžiloj“, rjekny Libby. „Kóždy wopytanski džěń staj pola mnje po-byloj.“

„Mike a Ned?“

„Taj wojakaj“, rjekny Libby, „kotraj před durjemi steještaj, jako sy tón přeni raz w nocy ke mni přišoł. Staj to twojej přećelej?“

„Haj“, wotmołwi Bill Plumber číše a nimale pobožnje, „wonaj staj mojej přećelej...“

Po H. Liepmannje: hš.

Čehodla su naše džěci tak wobćežne? Čehodla činja nam naše džěci tak wjele nuzy?

Pod tutej temu steješe druhi wječor w Klukšu, na kotrymž přednošowaše knjeni Eva-Marie Tautowa ze Sebnitz wosadnym Klukšanskeje a druhich wosadow.

Młodostny pyta sam sebe a spytuje wotmołwy dawać. To pak je nimoměry čězko, dokelž steji w čělnym wuwianju, a to jemu wjace nuzy čini, hač sej to dorosćeny mysl. Wón njeje wjace małki. — Wón njeje hišće wulki. Wón pyta swoje městno.

Dorosćeny njemóže wot „horjeka sem“ pomhać — nic ze směchom ani z krutosću, ani ze swarjenjom abo ze zakazowanjom.

Z bojosću njeje wjele dobyte. Lěpša je dowěra mjez džěsćom a staršimaj, ta pak sej žada, zo staj staršej swojemu džěsću blisko — po wutrobje. Dobry přiškad staršej změje wjetši wliw hač surowe žadanje na zakładže jeju awtority. To by dopokaz jeju słabosće a nješiknosće byl.

Zo su naše džěci hustodosć tak hinaše, hač bychmy sebi je přeli abo kaž smy raz wo tym sonili, leži mjenje na wobstajnosćach abo na džěchach hač na nas samych. My swoju awtoritu zhubimy na wěcach, hdžež to docyła trjeba njeje. To rěka, zo swoju staršisku móc nałožujemy,

hdžež to nuzne a rozsudzace njeje. My dyrbymy wjele wjace wo tym přemyslować, što leži w konsekwency našich słowow, našich žadanjow a našich skutkow. Wězo budžemy tež raz swoju staršisku móc dyrbjeć nałožować, ale jenož potom, hdyž je to hódno, rozumne a za džěco zapřijomne.

My smy spytowani, młodej generaciji normy nanuzować, kotrež ani naše njejsu, ale kotrež smy sej, što wě hdže, nazběrali. To je njedobra wěc, hdyž my po swojim wumyselnym wobrazu młodžinu sudžimy. Zasadženy ma potom jenož dvě možnosti: pak swoje wašnje, sam sebe pušćić abo možnost rewolty, kotrež wón skerje přichila. My młodej generaciji čězko činimy, hdyž sej wot njeje žadamy, zo naše parole, hesła, naše nahlady a naše přeswědćenje připóznawa. Lubosć je zwažliwa w swojej dowěrje. Tajka dowěra je lěpša hač stajnje njedowěrliwa kontrola.

Zo je naša młoda generacija tak spodziwna, cyle wěsće z našeje wěru zwisuje. Tak někotražkuli wot nas wuchwalena drohoćinka je so jako njehódna wopokazała. Tuž je młodžina nětkež bliwa. Młodžina jara na nas hlada, hač su naše skutki po našich słowach, hač smy žiwi po

swojej wěrje — tež w hórkich situacijach, hač je pola nas wšo w porjadku.

„Hdyž běch młody, dyrbjach swojijm staršimaj posluhać. Nětke pak dyrbju swojim džěsćom posluhać. Hdy budu skónčnje činić móc, štož ja chcu?“ — tak by někotryžkuli rjeknyć móhl.

Naše dary k hodam maju zakonjam lubosće a awtority wotpowědować. Nimamy nuzno, z darami spytać swoju awtoritu skrućić abo džakownosć sej wužadać. Přemyslować a rozważować wšak dyrbymy.

Woprawdžity šef — tež w swójbje — je tón, kiž drje ma prut, ale jón zrědka trjeba, kiž je měrny a wobhladniwy tež wosrjedž wěše hary a „wójny“, kiž je w swojim wuwicu a kublanju znajmjeńša trošćičku dale hač tón, kiž je jemu do ruki daty.

My so na tutón přednošk wjeselachmy, a wobdželenje pokaza, zo je zajim za tutu problematiku wulki.

Pjatk, 11. 2. 1972, budže přichodny wječor pod temu:

Što trjeba moje džěco?

Jeli Bóh chce, budže potom knjeni Tautowa zaso mjez nami. P. W.

Tuto hodowne čislo plaći zaso 0,50 hr. Za dary budžemy Wam jara džakowni. Konto Serbskeje superintendenty: 49 62 — 37 — 68 01 19

Wotućtaj nět', psaltero z harfu, zo swět slyši hlós blisko a zdala

125lětny wosadny jubilej ew.-luth. wosady swj. Trojicy we Wukrančicach

Ew.-luth. wosada swj. Trojicy we Wukrančicach smě lětsa we wulkej džakownosći před Bohom swój 125-lětny jubilej swjećić. Z Klětnom je to jenička wosada starolutherskeje cyrkwy ze serbskeje tradiciju. Kak je došlo k založenju tuteje ew.-luth. wosady wosrjedź ewangelskeje cyrkwy?

Na prikaz krala Bjedricha Wilema III. stej so w Pruskej ew.-luth. cyrkej a reformowana cyrkej, kotraž je za reformatorow měla Zwinglia a Calvina, zjednočiłej do ewangelsko-uniwowaneje cyrkwy. Lutheranscy, kotřiž chcychu wěrnosć dla při swojim wěrywuznaću wostać, so přećiwo tutomu zjednočenju spjecowachu. Džesać lět traješe surowe potlōčowanje a přesćehowanje, doniž potom lutherscy njedōstachu zaso swobodu a możnotu, sami swoje wosady sej wutworić wosrjedź „unije“.

Srjedžiščo tutoho hibanja bě Wrōclaw (Breslau). Wosady z cyłej Němskeje so přidružichu. Zwiski z lutherskimi wosadami w Americe a w

Chrystof Lejnik z Klětna zhromadźowachu starolutherskich. Z tym nasta po cyłej wokolinje wěsty nje-měr.

Z pomocu sakskeho duchowneho Jana Kiliana z Kotec wobroćichu so tamni tŕo do Wrōclawa. Njedzelu Misericordias Domini 1843 předowaše pastor Geßner z Freystadta a založi ew.-luth. wosadu Wukrančicy-Klětno. Dvě srjedžišći nastašej. W Dubom přihotowachu Wukrančičenjo w přnim poschodze jednoho doma modlitownju. Lutheranskim w Klětnom poskići bur Chrystof Lejnik swoju brožnju, zo bychy sej z njeje wutwarili kapalku.

Wučerja Handrija Dučmana běchu wotsadźili, ale Wukrančičenjo wědzachu sej – kaž stajnje – pomhać. Hnydom kupichu za njeho jedyn starý dom a přistajichu jeho za kublarja swojich džěci. 58 lět je Handrij Dučman we Wukrančicach jako wučer skutkował, wjace hač 41 lět jako kantor a lektor wosady. Wón je sylniši wliw na wosadu měl hač hdy

we wěrje a wo jeho wulkej lubosći k serbskemu luděj. Kilian je přeložil symboliske (wěrywuznaća) knihi ewangelsko-lutherskeje cyrkwy. Tuto džělo je dopokaz za Kilianowu wulku teologisku zdžělanosć a wobdarjenosć w serbskej rěči. Bórže pak wón z 500 Serbami wučahny do Texasa w Americe a založi tam serbsku wosadu Serbin. Kilianowi naslědnicy běchu: Gotthold Gumlich, Albert Ebert, kotryž bě pozdžišo za fararja w Hrodzišću, a Julius Greve, kotremuž so poradzi, statne připōznaće za Wukrančansku šulu dopčěć. 3. 11. 1872 bu nowa šula poswjećena.

W lěće 1872 přińdže jako pomocny duchowny Matej Urban do wosady, z kotrejež sam pochadžeše. W Turju bě so narodžil. Hač do lěta 1902 bě tu za fararja, hdyž so poda na wuměnk. Urban je sej mjeno dobył jako serbski spisowaćel a kěrlušer. Za Urbanowy čas je so rjana wěža Bo-

žemu domej přitwarila. Tři zwony z njeje kemši a k modlitwje wołaja.

Dalši duchowni běchu Jan Schachschneider, Jan Biehler a Arnošt Günther, kotryž jako přeni njeje wjace serbsce předował. W Klětnom je so hač do 2. swětoweje wójny hišće serbsce čitalo. W poslednej wójnje je wosada poměrnje mało škody počerpiła. Wukrančicy dyrbjachu zaso kaž hižom w přenjeje wójnje wulkej zwonaj wotedać, ale hižom w lěće 1949 přińdžechu na jeju město železne zwony.

Na 10 lět bě Klětnjanska wosada samostatna. Tam bě po lěće 1945 za fararja cyrkwiński radzićel dr. Martin Kiunke a pozdžišo superintendent na wotpočinku Pawoł Schrōter. Farar Korla Handrij Eckert přewza 1954/55 zaso wobě wosadze.

W lětomaj 1946/47 ponowichu Klětnjanscy swój Boži dom dokładnje. Wěža bě so tam w lěće 1930 přitwarila. We Wukrančicach je so z wobnowjenjom pozdžišo započalo a njeje hišće doskōčene. W lěće 1960 zatwari so elektriske tepjenje, w lěće 1968 elektriske zwonjenje. W samsnym lěće je so woltarniščo přerjadowało. W lěće 1970 dōstachmy nowy časnik na wěžu.

Za přichodne lěta je wotmyslene, nowe pišćełe sej wobstarać. Wšitke tele prócowanja swědča jasnje wo našej džakownosći, zo je Bóh Knjez cyrkwy nam miłosćiwje přez 125 lět naš Boži dom zdžerzał – a tež wosadu, kotraž so kōždu njedzelu zhromadzuje, zo by JEHO čiste slowo slyšala a sakramentaj wužiwała.

Korla Eckert

Boži dom we Wukrančicach (Weigersdorf) pola Wōsporka

Awstralskej wobstachu, hdžež běchu Němcy a Serbja swojeje wěry dla wupućowali.

Wukrančicy słušachu prjedy z kemšemi a ze šulu do Barta. W lěće 1819 pak nowa politiska mjeza to znjemožni. Wukrančicy přińdžechu nětk do Wulkeho Radšowa. Zwiski z Bartom z tym njeběchu dočista rozwjazane. Hdyž sej Wukrančicy w lěće 1827 same swoju šulu založichu, powołachu Handrija Dučmana z Rakojd, z Bartskeje sudneje wsy, za wučerja.

Što ma z „uniju“ na sebi, pytnychu w tutej serbskej holanskej wsy hakle, hdyž šewc Handrij Urban při nakupowanju kože w Hródku tam zhoni wo přesćehanju starolutherskich. Ewangelski duchowny we Wulkim Radšowje wosta najebać wšitkich próstwow při „uniji“. Šewc Handrij Urban a wučer Handrij Dučman, wobaj z Wukrančic, a bur

žadyn duchowny po nim. Wón pohnu lutherskich, zo sej kapalu we Wukrančicach natwarichu. Založny kamjeń položi so 26. 8. 1846, a 4. adwenta, 20. 12. 1846, poswjeći pastor Geßner Boži dom.

Tež Klětnjanscy započachu w samsnym času kapalu twarić, mōžachu pak swój dom hakle w lěće 1847 poswjećić. Wobě cyrkwi bēštej zwoprědka bjez wěže, přetož starolutherskim bě to zakazane.

Mjeztym bě wosada swojeho samsneho duchowneho dōstała, serbskeho fararja Jana Kiliana. Wot 1. 6. 1847 sem wobstaraše wón z Kotec připōdla staroluthersku wosadu. Bórže pak přesydlili so do Duboha a w lěće 1852 začahny do Wukrančanskeje fary, kotruž běchu za bydlenje wučerja a za šulu natwarili.

Kilianowe literarne džěla, wosebje jeho kěrluše, swědča wo jeho wutrobnej pobožnosći, wo jeho swěrje

K situaciji Pravoslawnjeje cyrkweje w Sowjetskim zwjazku a w Ludowej Pólskej

Pólski metropolit Bazyli, interwjuwowany přez redaktora pólskeho časopisa PERSPEKTIWY (1971, čisło 27), podawa zajmawne informacije wo položenju Prawoslawnjeje cyrkweje w Sowjetskim zwjazku a w Pólskej. Zawěsće je to tež za nas powučaca powěsć. Interwju z metropolitom Warszawy a cyleje Pólskeje wobshahuje dale zjeće za rańšu cyrkweju jara wuznamneho podawka, njedawného koncila a wuzwolenja nowého ruskeho patriarcha.

Wosobinu nowého patriarcha hódnoći Bazyli takle: „Wo nowym patriarchu hodži so jenož rěčec z najwjetšim připóznaćom. Sta so z nim metropolit Pimen, dotalny Stražnik Patriarchalnego Tróna, najbliži sobudželaćer před létom zemréteho 92 lét stareho patriarcha Alekseja. Nowy patriarch je mjez wěriwymy jara popularny. Mjenuja jeho ‚naš Pimen‘. Wón ma wysoku mjezynarodnu awtoritu, kotruž docpě jako spěchowar ekumenizma a zakitowar méra.“

Na prašenje za přewjedženjom rituala wotmołwi Bazyli: „Procedura bě tajka: Najprjedy diskutowachu wšitcy biskopja ruskeje prawoslawnjeje cyrkweje, po ličbje 72, a metropolit a biskop awtonomiskeje japonskeje prawoslawnjeje cyrkweje kandidaturu. Potom wotmě so w cyrkwi hłosowanje. Kóždy biskop, kotremuž asistowaštaj jedyn duchowny diecezy kaž tež zastupjer lajkata, wotmołwješe, hač je přezjedny z kandidatom, na kotrehož běchu so w diskusiji dojednali. Přeni dósta słowo po létach najmłódsi biskop. Pimena wuzwolichu jednohłósnje. Na třem dnju bu wón w Bogojawenskej katedrali intronizowany. Woblečechu jeho pontifikalnu drastu a dowjedzechu jeho na trón patriarchow wosrjedź cyrkweje. Tam jeho wuslěkachu pontifikalnu drastu a woblečechu staru drastu jednoho z jeho předchadnikow. Cyly čas trajachu modlitwy, a wěriwi wotmołwjachu často ‚aksios‘, štož rěka ‚wón je hódny‘. Hdyž bu patriarchej přepodate pasturale, montila a na hłowu kładženy t. mj. kukol, započachu so zbozopřeca a narěče hošći. Přeni gratulowaše zastupjer ekumeniskeho patriarcha Atenagorasa z Konstantinopola. Bych na tutym městnje chcył rjec, zo nimaja prawoslawnne narodne cyrkweje zhrmadneje hierarchie, zo su nastupajo doktrinu a organizaciju cyle samostatne. Konstantinopelski patriarch wustupuje jako primus inter pares (přeni mjez runymi). Z narěču wustupichu mj. dr. tež arcybiskop Makarios z Cypra, patriarch Wazgen II. z Gruzinskeje kaž tež kardinal Willebrands, nawoda Sekretariata za naležnosće jednoty křesćanow Watikana.“

Dale džěše wo prašenje, kotři hošćo běchu přítomni na koncilu. Bazyli praješe: „Reprezentanća wšěch awtokefaliskich prawoslawnnych cyrkwjuw, rańšich cyrkwjuw, katolskeje cyrkweje kaž tež mjezynarodnych

křesćanskich organizacijow, mjez nimi Swětoweje cyrkwinskeje rady. Bych chcył podšmórnyć wuznamny fakt zbliženja mjez ruskeje cyrkweju a Watikanom. Patriarch Pimen rjekny kardinalaj Willebrandsej: ‚Posrědkuje prošu Jeho Swjatosci próstwu wo modlitwu za mój patriarchat.‘ Něhdy tajke słowa njebychu nikomu na mysl přišle.“

Tajka prawa serbska burowka z Delnjeje Łužicy. Z mudrymaj wočomaj hlada do swěta. Žiwjenja prócy a starosće je w polnej měrje zeznala. Z cylej lubosću je za tych svojich žiwa byla. A kotre džěčo njeby tajku mać wutrobnje lubo měto?

Naša cyrkweje a jeje synoda

„Synoda“ je grjekske słowo a rěka tak wjele kaž z e n d z e n j e. Po cylem kraju wola cyrkwincej přestejerjo svojich zastupjerjuw na šěsć lét do synody, kotraž so kóžde léto dwojce schadžuje — nalěto a nazymu.

Po wustawkach našeje cyrkweje maju Serbja w synodze zastupjeni być.

Lětsa smy so trójce zešli. Dnja 2. oktobra 1971 wurjadnje, zo bychmy hromadže z Krajnocyrkwinkim zarjadom wolili po smjerći D. Gottfrieda Notha nowého biskopa. Při tutej wólbje bě so wěsty zmylk stał. Wólbu biskopa smy na koncu nazymskeho schadžowanja synody srjedu, 27. 10. 1971, wospjetowali. Kaž hižom 2. 10. 1971, smy zaso za biskopa wolili Lipšćanskeho studijného direktora přédžowanja kolega dra. Jana Hempela, a tón raz z wjele wjacje hłosami.

My hišće raz wuprajamy nowemu saksckemu biskopej swoje najwutrobnije zbozopřeca a jemu slubimy, zo

chcemy ze svojim dobroprošenjom za nim stać.

Nječ je to a druge naspomnjene z rozprawy Krajnocyrkwinskeho zarjada, kotruž je prezident dr. Johannes na synodze přečitał w druhim džělu. Přeni džěl bě so synodalaj připóstał.

Cyrkej ma nimo připowědanja Božeho słowa nadawk, zo by so starała wo chorych a starých a druhich bédnych. To wona swěru spyta, ale wulka je nuza na pomocnikach w tutym džěle. Pytajmy we wosadach za žonami a mužemi, kotřiž su zwólniwi, w domach Znutřkowneho misionstwa pomhać tym, kotřiž stysknje na pomoc čakaju.

We wobłuku našeje sakskeje cyrkweje mamy štyri domy za diakonisy:

w Drježdźanach,
w Lipsku,
w Borsdorfje pola Lipska a
w Aue, hdžež je diakonisny dom Krajnocyrkwinskeho zjednoćenstwa „Zion“.

Za muskich, za diakonow je dom w Moritzburgu.

Tute domy trjebaju dorost z wosadow, tež ze serbskich wosadow. Młódsi ludžo dostawaju tam dobre wukublanje a maja w pozdžišim žiwjenju wjele móžnotow, po svojich darach wažne džělo wukonjeć.

We wšelkich městach zarjaduja so kursy za wothladanje chorych. To je wěsće dobra wěc. Někotryžkuli by snadž chcył pomhać, ale kak? Wón so boji, zo móhl w swojej nješiknosći choremu zeškódić abo jemu njetrjebawše bolosće načinić.

W našej cyrkwi je so we wobłuku „Antirassismus-Programm“ nazběrało 342 000,— hr.

W hodownym času 1971 budžemy znowa namołwjeni, pjenježne dary składować za hłódných na zemi (Brot für die Welt).

206 studentow a 65 studentkow přihotuja so na duchownsku službu w našej cyrkwi. Druhe teologiske pruwowanje zložili 42 bohosłowcow, mjez nimi 6 žonow.

Naša Sakska krajna ew.-luth. cyrkweje ma (31. 12. 1970) 2 741 017 stawow. To je 55,6 proc. cyleho wobydlerstwa.

932 hłódných cyrkwjuw
281 pódlanskich cyrkwjuw a kapalołow

1 460 farskich městnow
371 farskich městnow je njewobšadžene

1 089 duchowných je w službje, mjez nimi 14 žonow.

W léce 1970:

15 442 křćenjuw
16 973 konfirmadow
6 456 wěrowanjow
38 265 křesćanskich pohrjebow
98 910 džěci w nabožnej wučbje
21 793 wustupow z cyrkweje

Sakska cyrkweje je rozdžělena do 32 eforijow. K tomu přindže hišće Serbska superintendentura. Na čole kóždeje eforije steji superintendent.

Kaž ma wosada swoje cyrkwinske přédstejerstwo, tak je w eforiji wokrjesna synoda a za cylu cyrkweje Krajna synoda.

Chlěb w Bożej nocy

Nazymu lěta 1944 — po zwrěšćenju Warszawskiego zběžka — dowjezechu nas do Bergen-Belsena. My, to běše 500 mužow ličaca skupina oficěrów. Wjetšina z nas slušeše k skupinje „Sewjer“. Tuta skupina běše so cyły awgust w rozpadkach Stareho Miasta zakitowala.

Druhe naše oficěrske skupiny buchu póstane do oficěrskich lěhwow Murnau, Woldenberg a Großborn, nas pak dowjezechu do chlostanskeho lěhwa Fallingbostel. Hakle jako su pytnyli, zo njejsmy jednorci wojacacy, ale oficěrojo, póstachu nas do bliskeho Bergen-Belsena. Bergen-Belsen njebě lěhwo za jatych, ně, lěhwo za zaničowanje, w kotrymž je tež holca Anne Frank wumřela. Tuto žalostne městno běše předewšěm za Židow z Francoskeje, Belgiskeje a Hollandskeje postajene, ale tež za pòlskich ludźi, kotřiž buchu po zwrěšćenju zběžka z Warszawy zawlečeni. Nimo toho mējachu w Bergen-Belsenje wotdžele, hdžež buchu na potajne wašnje sowjetscy a italscy jeći „zlikwidowani“.

Hižo zwonkowny napohlad lěhwa běše struchły a wohidny. Do koła wokolo běchu hola a bahnišća, pod šěrym njebjom z čěžkimi a nisko wisacymi mróčelami stejachu w pěsku baraki. Stajnje wěješe wótry wětr wokolo barakow, na kotrež běchu wulke běle čista namolowane a kotrež běchu jedna wot tamneje přez kalaty grót wotdželene. Lěhwo měješe jednu kupjel: hnydom pódla plunownje a krematorija. Hdyž w tym rozmyslowachmy, čehodla su nas sem dowjezli, potom wobja nas nje-měr. Džensa sym sej toho wěsty, zo běchmy k smjerci zasudzeni. Woni sej myslachu, zo móžeja nas tež jed-noho dnja na potajne wašnje „zlikwidować“. Zo buchmy pozdžišo wumóženi, mējachmy so dżakować nje-nadžitemu wopytej zastupnikow Mjezynarodneho čerwjeneho křiža.

Hody lěta 1944 dožiwichmy hišće w Bergen-Belsenje. Zrudni a poraženi čakachmy na hody. Pobitka našeho zběžka, rozpadanki našeje stolicy, smjerc našich přecelow, njewěstosć wo našich přiwuznych: tole wšitko nas na bolostne wašnje počezowaše. A k tomu přindžechu hišće zyma, bolosće — wosebje čerpjachu čí, kotrychž rany njeběchu zažili — a hlód.

Hodowna atmosfera pak je nas samo w tutej heli přemóžila, tak zo spytachmy wšu stysknosć přewinýć. Wjele prócy a wole je nas plačilo, zo smy rybjacu konserwu do časa njezjědli. Džensa chcychmy ju wočinić. To dyrbješe wosebite wobradženje za nas być. Tola, zo by so tónle kusk blótnika (tunowa ryba) tež wuplačil, dyrbjachmy znajmjeńša jednu pokrutu chlěba wjace měć.

Ja běch starši našeje stwy a čujach so zamołwity, tule pokrutu wobstarać. Ale kak? Ja běch docyła nje-wobdarjeny, ze strážowacymi wojakami něšto wuwikować. Njemějach tež ničo, štož móhl jim poskićić. We swojim břěmjenu chowach čisće spody swoje bohatstwo: kusk narće

(Oberleder), wotmyslenu za tak mjenowanu „čornu hodžinu“. Běch zwólniwy, narć woprować. Bu wječor. Bórže budže nad čmowymi lěsami přerňa hwězda widžeć. Džěch z baraki. Sylny a wložny wětr wěješe. Stupich ke kalatemu grotěj. Za nim běše hišće raz kalaty grót a hišće kónc dale steješe jednotliwa čmowa baraka. Tam běchu wěsty čas naše towarški — žony a holcy, kotrež běchu so tohorunja na Warszawskim zběžku wobdžělili. Runje tuto ranje buchu wone wotwjezene, pječa do druhého lěhwa.

Mjez plotomaj z kalateho grotu kročeše pomatu, ze swojimaj wob-bitymaj škornjomaj teptajo, strážnik. Mjerzach so, zo bě to Kuntze. Njewěm, hač wón woprawdže takle rěkaše, ale my smy wšitcy jeho tak mjenowali. Ženje so wón njesměješe. Wukonješe swoju službu z čmowym mjezwočom a běše po wšem zdacu poňny hidy. Jako běše jónu jedyn z našich towaršow chcyl něšto za swoju žonu přez plót čisnýć, běše Kuntze hnydom třělil.

Kuntze tež njebě ženje z jatymi wikowal. Byrnjež to wědžal, chcych tola z nim pospytać. Zawolach jeho k sebi.

„Pójće prošu sem. Trjebam chlěb, rozumiće, ja mam kusk dobreje kože.“

Wón kročeše na mnje njehladajo nimo. Ja sej myslach, zo mje njebě slyšal. Tuž swoje poskićenje hišće raz wospjetowach. Jako zaso nimo kročeše, zabórča wón jenož: „Zhub so!“

Přeslapjeny a z prózdnymaj rukomaj wróćich so do baraki. Nětko pak so wukopa, zo běchu moji towaršojo tohorunja wikowacu spytali a zo běchu wjace zboža měli. Wjele wšak njebě, štož běchu nahromadžili, tola znajmjeńša dósta kóždy z nas dvě pomazce. Džěch wot jednoho towarša k druhemu. Přejachmy sej wjesole hoďy a wobjimachmy so. Čujachmy, zo smy posylnjeni přez swjaty džeň, přez přecelstwo; a to, štož za nami ležeše, nas wjazaše, runje tak kaž to, štož na nas čakaše. Jědžachmy swój chlěb. Potom spěwachmy hodowne kěrłuše. Spěwachmy wšitko, na čož so mózachmy dopomnić.

Tež w tamnych stwach spěwachu; nam bě, jako by cyła baraka byla lódz potna spěwanja, kotraž pluwa won do wětrikojteje nocy.

Jako hišće spěwachmy, přindže jedyn towarš ke mni a šeptny: „Běch wonka. Mysl sej jenož, Kuntze steji při ploče a kóždého z nas zadžerži. Wón rjekny, zo chce ze stotnikom rěčeć, kotryž bě jeho wo něšto prosyl. Sy ty snano z nim rěčal?“

„Haj. Chcych chlěb wuwikować.“

„Što sy jemu za to chcyl dać?“

„Kusk narće.“

„Zawěsće je jemu nětko žel, zo njeje na tebe postuchać.“

„Zawěsće, haj, ale ja jemu ničo wjace njeposkiću. Njech so z procha ma.“

Spěwachmy dale. Zabych na strážnika. Moja wutroba so radowaše, a z luteje radosće chcych trochu čerstweho powětra do so nasrěbać. Byrnjež bě zakazane, džěch před baraku. Wětrik přeco hišće wěješe. Tola slabšo. Běše čicho. Mjez bělými mróčelami blyščachu so hwězdy. Swětlomjetaki ze strážnych wěžow mjetachu swěcu na třechi našich barakow.

Nadobo zaslyšach pódla sebe hlós. Mi so zecny. Ruče chcych do jstwy wróćo. Běch hižo durje powočinil. Tola něšto mje zadžerža. Zwuk tamneho hlósa mje překwapi. To běše prošacy hlós. Stupich wróćo a hladach nazad. Za kalatym grotom, blisko našeje baraki, steješe wojak. Džěch tola hišće kročel dale a spóznach strážnika — to běše Kuntze.

Tež wón mje spózna. Wón něšto bórboleše w nižozemskim dialektě, štož njemóžach docyła zrozumić. Pokazach jemu, zo njerozumju. A tuž pokaza mi pokrutu chlěba.

Wijach z hlówa a wobročich so k durjam. Wón pak mje znowa wolaše. Zaso mi něšto rjekny, štož njerozumjach. A přeco zaso zběhny swoju ruku z pokrutu chlěba. A zaso wospjetowach: ně, ně.

Jako pak durje wotewrěch, zleca mi něšto před noze — chlěb. Schilich so a zběhnych jón. Kuntze přeco hišće něšto powědaše. Mi běše, zo něšto wo „swjatej nocy“ rěčeše. Nadobo so wón wobroci a so ruče wot-sali.

Chlěb wzach sobu do jstwy. To běše wulka pokruta, wjetša hač sym ju móhl wočakować. Nazajtra chcych jemu kožu přepodać. Wón pak nje-měješe službu. Tež přichodne dny njebě wón widžeć. Skónčnje sym so pola druhich strážnikow za nim wobhonil. Či pak jenož džiwnje a hrožo z hlówa wijachu, a mi běše, jako bychy byli rozžlobjeni.

Kuntze njejsym wjace wuhladał.

Po J. Dobraczyńskim: hš.

Darić — ale z rozumom

Trinaclětny hóldec bě z mačerju na wopyće pola přiwuznych nazhonił, kak krasnje so hodži na „Schifferklavier“ hrać. Tuž žane druge přece hač: Maći, kup mi tajki instrument!

Mać běše wójnska wudowa. (Štož tu wopisuju, bě so krátke lěta po druhěj wójnje stało.) Mać a jejnej staršej měsacy dołho surowje lutowachu, zo bychy móhli hólcej jeho horce přece dopjelnici. Rumpodichej bě so z najwjetšimi čezumi poradžilo, instrument, što wě hdže, wobstarać. Mać so zbožnje wjeseleše na wobradženje. Hólce wza swój dar, — ale hrać na nim njemóžeše. Wón wšak so zwopredka swěru prócowaje. Hižom druhu džeň hodow bě so jemu wustudžilo. Džěd a wowka wodychnejstaj. To běše za jeju wuši a nerwy přewjele bylo.

Mać skoržeše na njeđakowneho syna.

Z prawom?

Chwalba serbskeje řeče Jan Niebauer

Před sobu mam ležo 9. číslo Pomahaj Bóh z překrasnym, hlubokim wuznačom superintendenta G. Wirtha: Chwalba serbskeje řeče — a čítam tutón nastawek znowa a znowa. Wón je napisany z nutrneje wutroby. To je wuznače lubosće a džakownosće k serbskej řeči.

Po léce 1945 přińdžechu do Prahi serbscy studenća a studentki, zo bychu tam na wysokich šulach studowali. Zwjetša běchu z Hornjeje Łužicy. Pozdžišo wšak přińdže tež jedyn z Delnjeje Łužicy. Tehdy klinčeše serbska řeč w Praze! Kajke bě wjesole smjeće, hdyž młodzi ludžo pytachu za serbskim słowom, štož móžachu němsce mjenować, za což mějachu česki wuraz — ale nic serbski. W swojej nuzy pomhachu sej ze wšelkimi wumyslenymi wurazami. A to tež džěše. Tak bě jasne, zo je serbska řeč kmána, wšitko wuprajic, štož je we wutrobje a w mysli. Mój tehdyši serbski přečel praješe: „Ja dyrbbju so golić.“ — a mjenješe truać.

Koždy wječor, hdyž spar na nich přińdže — a to běše dosć pozdže, spěwachu serbski wótčinski spěw:

Hišće Serbstwo njezhubjene
swój škit we nas ma,
nowy duch wšo woslabnjene
synje pozběha:

Bóh je z nami, wjedže nas.
Njepřečel so hižom hori.

Serbja Serbja wostanu!
Serbja dobudu.

Krasna, radostna melodija znošowaše so kóždu nóc po wočihnjenjej Jungmannowej hasy.

Serbja Serbja wostanu! — Serbja dobudu!

Léta su so minyle. Su wšitcy swojemu serbskemu ludej a swojej serbskej řeči swěrní wostali, kotřiž tedhom takle z horliwosću spěwachu? Jedyn z tutej serbskich studentow mi tedhom rjekny: „Ja sej za žonu wozmu wězo Němku, přetož budu zdžěłany čłowjek. Serbska holca rozumí jenož kruwy na pastwu čerčić.“

W samsnym času běchu někotři studenća teologije w Praze, kotřiž energisce wustupowachu přećiwu džěłu za Łužicu.

„To je dawno mortwy nacionalny romantizm!“ — prajachu. Zawěrnje, luby bratr senior Lanštjāk njeje sej stajnje lochko měł w cyrkwi. Wón pak je swěrní wostał w swojej lubosći k Łužicy.

To su stare napřećiwjenja. Narodna romantika! Njetrjebawše prócowanje! Podarmo, něšto chcyć zachować, štož słuša do zańdženych časow. Serbska řeč je zestarjena. Ženje njebudže řeč wědomosćow a techniki. Wona nima dosć wurazow za nowy swět kosmonautow. Wona je wjesna a je zwjazana ze žiwjenjom, kotrež so bórže minje.

Tak řeča mnozy.

Kotřiž takle řeča, tych je tak wjele, zo nas wutroba boli.

Maja pak prawje?

Wostajmy wědomosći, štož jej słuša. Štož studuje lékařstwo, techniku, filozofiju, wužiwa za swój studij

němsku, jendželsku abo druhu swětowu literaturu.

Je pak čłowjek doma jeniče we wědomosći a w technice? My dosć derje tež wěmy, zo ma kóžda řeč swoju samsnu rjanosć, hdyž so w njej wěrnosć řeči. W swjatym Pismje čítamy krasne Bože slubjenje: Kaž mać chcu ja was tróštować. Kaž mać! Njetrjeba džensniši čłowjek tróšt runje tak kaž za čas Stareho a Noweho Zakonja?

A kak tróštuje mać, jelizo nic z maćernym słowom, jelizo nic z maćernym posměwkom? A z kajkim słowom je serbska mać tróštowała swoje džěčo, a njech je wono džensa doktor abo inženjer abo wulki politikar abo filozof? W kajkej řeči je wona nad jeho kolebku spěwaja?

Kaž mać tróštuje — tak tróštuje Bóh přez to krasne słowo, kotrež mać praji swojemu džěsću. Tak so WÓN bliži čłowjeskej wutrobje. Nic, zo by to dyrbjał. WÓN to chce. To je reformaciska zasada, zo ma so Bože słowo připowědać w čłowjeskej řeči. Ze słowom w maćernej řeči wotamka so čłowjeska wutroba kaž ze zlotym klúčom.

W swojim nastawku „Chwalba serbskeje řeče“ wopisuje luby bratr superintendent, w čim wšěm leži bohatstwo serbskeje řeče:

zo je slowjanskim jazykam
tak bliska,

zo ma přez nju Łužiski Serb
tak wjele přečelow,

zo je móhl z jeje pomocu w dalo-
kej cuzbje němskim turistam
pomhać.

Z tym nastawek hišće njeje na koncu. Čitar móže hišće wjele dodawać. Wěmy wšak, zo su tu řeče, kotrež wjedu do swěta wědomosćow, techniki, filozofije. Serbska řeč wjedže — po słowje Amosa Komenskeho — do „raja wutroby“.

Njeje to bohatstwo, hdyž pućowar
nazhoni, zo móže ze swojej řeču
druhim slůžić?

Njeje to bohatstwo, hdyž móže so
Serb z druhimi Slowjanami zro-
zumić?

W tutej lubej řeči so njeje ženje
žana wójna připowědžila.

W tutej řeči njeje so nihdy žadny
smjertny wusud přečital.

Njeje to něšto cyle wosebiteho?

Njeje to krasnje?

Ja sym čital, zo su w Americe ludžo, kotřiž w lécu jězdža na někajku farmu darmo džělać, jenož zo bychu so móhli na chwilu lehnyć do zeleneje trawy, zo bychu móhli widžeć jasne njebo, zo bychu móhli dychać čisty powětr. Woni wučěkaju wulkoměstam a betonowym mróčeloškrabakam a pytaju sami za sebje kusk přirody. Doma su wokoło nich same konserwy a Coca-Cola. Jim pak chce so napić čerstweje wody ze studnje. Woni su zwólniwi darmo džělać, jěć wjele stow kilometrow, zo bychu namakali zelenu trawu, zo bychu namakali studnju z čisteje wodu.

Luba serbska řeč je tajka woda ze studnje a přinjese sprócemu pućowarjej w džensnišim swěće nowy mocy. W njej namaka, štož trjeba jeho wutroba, jeho duša. W njej namaka prosty swět přirody a wjesneho žiwjenja. Tu namaka lubosć, kotraž wodawa a slůži. Tu je radosć z Božeho slónca. Tu je lubosć k wšitkim čłowjekam po wšěm swěće.

W serbskej řeči slyšimy wjesny lud, kotryž wěri do Boha a je pilny. W njej wonjeja nam kwětki a šumja lěsy. To je řeč maćerje, kotraž tróštuje swoje džěčo. Snadž přińdže někajki wučeny čłowjek a mēni, zo je to swět zańdženosće, zo tole wšo słuša do muzeja.

To je blud!

Za tutym swětom džensa mnozy pytaju, zo bychu namakali znutr-kowny měr, zo bychu namakali lěk za swoje chore nerwy. Woni su zwólniwi daloce pućować, zo bychu widžele módre njebo. Džensa dosć jasnje wěmy, zo čłowjestwo bjez toho być njemóže. Tu je byl a je hišće zakład jeho žiwjenja.

Ně, serbska řeč njesluša do zańdženosće.

Wona słuša do přichoda — do lěpšeho přichoda, po kotrymž žadamy, wo kotryž wšitcy Boha prosymy. Zo bychu čłowjekajo město hidy nawukli, zo su bratřa a sotry, zo je jedyn Bóh nad nami wšěmi.

Bohu budž džak za tu řeč, kotraž wuči lubosć a pomoc.

Boharski: Daj mi čista woda.

Serbski: Daj mi čistu wodu.

Budž postrowjena, serbska řeč!

Njech přiběra ličba tych, kotřiž twoje bohatstwo wobdžiwaja, kotrymž pokazuješ puć do raja wutroby.

Njech Bóh Knjez požohnuje wšěch, kotřiž tebe lubuja.

Biblija

W léce 1970 je so bibliški tekst w wjace hač 173 000 000 eksemplarach rozšěrił.

To je 19,3 proc. wjace hač w léce 1969.

A tola chodža někotre paćerske džěći bjez Biblije na paćerje, dokelž w jich domje žaneje Biblije njeje.

Do 1431 řečow su bibliske teksty přeložene.

Do 136 dalšich řečow su w léce 1970 přeložki přizjewjene.

96 proc. wobydlerstwa cyłego swě-

ta móže swjate Pismo w maćernej čitać.

Kelko procentow Serbow čita w Bibliji?

Nimale za wšě europske řeče so nowe a polěpsene wudaća Biblije přihotuja.

Katolscy Serbja dóstachu před krótkimi létami Nowy Testament w rjanym nowym wudaću. Bórže dyrbi nětk tež Stary Zakon za nich wuńć. My ewangelscy Serbja w Hornjej Łužicy přihotujemy tohorunja nowe wudaće, nic pak jako knihu, ale jako manuskript.

Što budže z Delnjeje Łužicy?

Wosadow

Klukš. Tež lětsa bě džěl našeje wosady zaso po puču. Za nas njewšedne bě, zo tón raz poměrnje mało kilometrow jědzechmy. Naša přernja stacija bě hižom Niska. Tu wopytachmy Ochranowsku Jednotu (Herrnhuter Brüdergemeine). Wosadny farar nam před Božej službu něšto powědaše wo nastacu a žiwjenju wosady. Po kemšach pohladachmy do maleje wustajeńcy.

Wosebite wjesele za nas bě, zo dźiwichmy tam džěl pozawnskeho swjedenja Zhorjelskeje cyrkweje. Hižom do kemšow trubjachu před Božim domom a na kemšach jich tež slyšachmy. Dokelž nimamy wjace žadyn pozawnowy chór, so wosebje radujemy, hdyž zynki tutych instrumentow slyšimy, kotrež bjez dwěla njekotremužkuli do duše džeja.

Za mnohich bě to přeni raz, zo mējachu kontakt z Ochranowskimi bratrami a jich Božej službu.

Po kemšach sydnychmy so zaso do busa a jědzechmy w směru do Rózborka. Tam nas lubje farar Tepper witaše, wot kotrehož wjele zajimaweho zhonichmy wo tym domje, w kotrymž druhdy tež přebywaju naši wosadni. Najskerje budže so tomu abo tamnemu nětk lěpje dawać při našich zběrkach za Znutřkowne misionstwo, hdyž je sam widzał, za čo so jeho pjenjezy wužiwaja.

Po wobjedže w konsumowym hoścencu — wša chwalba hoścencarjeje a jeho sobudźelačerjam! — wopytachmy Martinshof. Tež to je dom

Znutřkowneho misionstwa. Tu su bratřa a sotry, kotrychž njemóžeja normalnje kublać. Přijomny młody diakon nas po domje wodžeše. Ze swojim wašnjom a dobrymi słowami móžeše samo tych hnuć, kotřiž chcychu najradšo w busu wostać. My zapřimnychmy, zo so tam něšto cyle wulkotneho stawa.

Malešanska cyrkej je w tutym lěće nowu třechu dostala.

Po kofeju widzachmy „Róžowu zahrodu“ w Boršci (Forst) na nowe wašnje. Tale krasnosť! Tež Corna Pumpa, tutón industrijowy gigant, kotryž je hewak tak prošny a šěry, bě we wječornym slóncu rjenje položany.

Přez stare a nowe Wojerecy jědzechmy a so dźiwachmy, kelko kmaneho a njekmaneho so hodži twarić.

We Łazu so tutón džen na rjane wašnje skónči. To njebě jeniče rjany a zajimawy a wjesoty džen, ale wjele bóle bohaty džen našeho žiwjenja.

P. W.

Bukecy. Swój Zloty kwas móžeš taj swječić

Hermann Paler, wuměnkar w Koporcach, a jeho mandželska Emilia rodž. Kubicec.

Jubilar je nam znaty, dokelž swěru wopytuje Serbske cyrkwinske dny a tež Kublanske dny w Budyšinje. Swěru je tež něhdy Bukečanскеj wosadze služil jako cyrkwinski předstejer. Palerjec swójba w Koporcach je dobra serbska. Tež wnučki pěknje serbsce rěča. Bóh Knjez spočž jubilaromaj dale milosćiwje rjany wječor žiwjenja.

Njeswaćidlo. Mandželskaj Hermann Grofa

a Emma rodž. Kubicec we Łuze swječićaj 7. 11. 1971 swój Zloty kwas w čilosći a strowosći. Jubilaraj staj čas swojeho žiwjenja we Łuze wažnej wosobje bylož, dokelž měješ taj štwore powołanje porno sebi: ratarstwo, korčmarstwo, rěznistwo a kłamarstwo. Tak běš taj z cyłym Łuhom wusko zwjazana, a wšitcy sebi jeju a cylu Grofec swójbu jara česćachu.

Bóh Knjez budž dale z jubilaromaj a wšěmi jeju přiwuznymi.

Mały dar chudeje wudowy

Jara chuda tuta wudowa běše, kotraž bě tam dwě šerpatce do Božeho kašćika položila. Z wěstosću njemóžemy rjec, kelko bještej tehdom dwě „šerpatce“ hódnej. Najskerje drje jara, jara mało. Swět wo tajke snadne dary njerodži. Z nimi njemóžeš wjele započec. Hdyž bě so tam wulki dar přinješ, to hnydom templowa straža zatrubil, zo bychu wšitcy do zhonili a bohateho, wosobneho dāřicela hódnje počesćili. Wo tajki mały dar chudeje wudowy so nchtón njestara.

A tola! Jednemu je wón wažny, tutón mały dar chudeje wudowy. Tak wažny, zo swojich wučobnikow k sebi woła a jim z wutrobnym wjeselom rozkladuje:

„Ta chuda wudowa je wjace do Božeho kašćika položila, dyžli wšitcy, kotřiž su nutř kladli. Přetož woni su wšitcy wot swojeho zbytka nutř kladli. Ta pak je wot swojeje chudoby nutř položila wšitko, štož měješe, wšu swoju žiwnosť.“

Nam je hnydom jasne: Tón, kiž takle rěči, je naš Knjez Jězus. Wón ma lubo wšěch chudych, słabych, chorych, małych a wobohich. Wón njezaczepěwa z hordosću jich skromne dary. Wón hlada do jich pobožneje wutroby a chwali tutón niski lud, kotryž sam do sebje wjele njeđerži, dokelž swoju wobzarujomnu słabosć znaje.

Jězus z Nacareta wě tutej dwě šerpatce chudeje wudowy prawje pohódnosć. Wona bě wšo dała, štož měješe. Tuž je jeyny dar wo wjele wjetši hač wulke dary bohatech.

Što zamóžemy my do spomožnych darow přinješ? Bohu woprować tola rěka, zo čłowjek am lubosć wopokazamy. Wulka starosć našeho časa je, zo by měr začahnył do swěta, zo by hrózbna wójna we Vietnami so skónčila. Što móžemoj mój, ty a ja, přinošować, zo by měr na zemi był? Njepraj: Ničo! Kóždy móže na swojim městnje być čłowjek měra, měr dzeržeć ze swojimi přiwuznymi a kolegami. To wšak je mały přinošk za swětowy měr, tak mały, kaž tamnej dwě šerpatce chudeje wudowy. Kaž je Jězus ju chwalił, budže wón tež nas chwalić, hdyž w swojej słabosći a chudobje tón mólčki dar swojeje změrnosće, sčerpliwosće a dobroćiwosće přinjesemy.

Wjele so skorži na njesprawnosť na zemi. Na tym njebudžemy džen sa ani jutře wšo změnić, ale skřiwdženeho w swojej małej wokolinje móžemy zakitać, za njeho sej jedne słowo wěrnosće zwěrić. Z našim małym skutkom sprawnosť wězo njezapočnemy žanu nowu dobu w swětowych stawiznach. Wón je runje tak mólčki kaž wopor tamneje chudeje wudowy, ale Bohu wěšće runje tak spodobny.

Chuda wudowa je swój mały wopor přinjesla. Wona njeje so jeha hańbowala. Wona njeje přemyslowala, hač je hódno, jón do Božeho kašćika položić. Wobarajmy tež my tajkim myslam. Wone polěkuja jenož našej duchownej lěnjosći a našej bojazliwosći.

Serbske Bože služby:

w Poršicach kóždy 3. njeđzelu w měsacu 8.30 hodž.

w Budyšinku kóždy 3. njeđzelu w měsacu 10.00 hodž.

w Budestecach kóždy 1. njeđzelu w měsacu 14.00 hodž.

Porjad je z tamnymaj wosadomaj tak dojednany.

Bože služby zwjetša w „Nowej dobj“ wozjewjamy.

Wšelcy serbscy fararjo so do tutech Božich službow džela.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadza jónkróc za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamołwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth — Njeswaćidlski. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čiśc: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-2875).